

Kaplinski pööras pilgu taeva poole

Astronoomia aasta lõpus ilmus raamatulettidele raamat, mis üllatab nii autori nime kui ka käsitlusviisi poolest. „Teispool sinist taevast” on sõna parimas mõttes populaarteaduslik raamat: mitte pelk faktikogum, vaid kirjaniku ja mõtleja sulega kirja pandud lugu maailmaruumist. Jaan Kaplinski täiendab oma uue raamatuga oluliselt emakeelse teaduskirjanduse riigilist. Vt lk 7

RAAMAT

EESTI KIRJASTUSTE LIIDU AJALEHT

Nr 2 (47)

18. märts 2010

kommentaari

Euroopa Liidu uus kirjandusauhind

2009. aastal käivitas Euroopa Liit Euroopa Raamatukaubastajate Liidu, Euroopa Kirjanike Liidu ja Euroopa Kirjastuste Liidu kaudu projekti, mille eesmärk on kirjanikuteed alustavate talendikate autorite esiletõstmine liikmesriikides ning liitunud riikide kirjanduse leviku toetamine.

Projekti kestvuseks on planeeritud kolm aastat. Igal aastal valitakse liikmesriikide seast välja need, kes saavad ühele oma kirjanikuteed alustavale talendikale romaaniautorile taotleda rahalist autasu. Väljavalitud ja auhinna saamiseks esitatud teos peab olema ilmunud eelnenud viie aasta jooksul. Autasu suurus on 5000 EUR-i. Ühtlasi edendatakse selle autori teose tõlkimist ja levitamist teistes Euroopa Liidu liikmesriikides.

Sel aastal on auhinnasaajateks välja valitud üksteist liikmesriiki: Belgia, Küpros, Taani, Eesti, Soome, Saksamaa, Luksemburg, Rumeenia, Sloveenia, Hispaania ja endine Jugoslaavia Vabariik Makedoonia.

Raamatu ja autori valiku teeb kolmekuni viieliikmeline kohalik žürii. Meie žüriisse kuulub kokku neli esindajat Eesti Kirjanike Liidust, Eesti Raamatukaubastajate Liidust, Eesti Kirjanduse Teabekesusest ja Eesti Kirjastuste Liidust. Žürii otsust ootab vastav konsortsium hiljemalt 31. juuniks 2010.

Raamatu ja autori valiku aluseks on kriteeriumid, mille kohaselt autor peaks olema veel suhteliselt vähetuntud ja -hinnatud ning oma loometee alguses. Eeldatakse, et viie viimase aasta jooksul on see autor välja andnud kaks kuni neli romaani.

Niisiis on tegu preemiaga, millega tahetakse esile tõsta paljulubavat autorit, kes vääriks senisest rohkem tähelepanu ja keda peetakse kirjanduslikult lootustandvaks. Samas on tingimuste seas, et tal peaks olema ilmunud vähemalt üks küps romaan. Auhinda ei jagata luule, lühijuttude, draamakirjanduse või lastekirjanduse eest. Korraldajate sõnul on piirangu põhjenduseks asjaolu, et võõrkeeltesse tõlgitakse ja ka ostetakse eelkõige romaane.

Auhinna võitjad kuulutatakse välja selle aasta oktoobris Frankfurti rahvusvahelisel raamatumessil ning auhinnad antakse pidulikult üle käesoleva aasta novembris Brüsselis.

Projekti rahastab Euroopa Liidu Kultuuriprogramm.

KAIIDI URMET
Eesti Kirjastuste Liit
tegevjuht

Kultuuriminister Laine Jänes avas lugemisaasta 29. jaanuaril Albus A. H. Tammsaaret ette lugedes.

FOTO ANDRUS EESMAA / JÄRVA TEATAJA

Vahekokkuvõte lugemisaastast

KRISTA OJASAAR
Lugemisaasta projektijuht

Lugemisaasta on kestnud juba kaks ja pool kuud. Veidi kauemgi, sest eelüritused algasid eelmise aasta septembris. Nüüd, märtsi keskel, on paras aeg teha esimene vahekokkuvõte.

Ideed on omaks võetud

Lugemisaastat ette valmistades ja välja kuulutades levitas korraldustoimkond põhimõtet, et lugemisaasta ei ole ainult vertikaalses käsuilinis toimiv üritustesari, vaid teema-aasta, mille ideed peaksid jõudma võimalikult paljudeni ning mis innustaks inimesi ise midagi ette võtma, et lugemist edendada. See põhimõte on hästi vastu võetud üle Eesti.

Teine lugemisaasta idee ongi, et tegevus peab toimuma igas Eesti nurgas, väliseestlaste asupaikadest rääkimata. Lisaks ülikoolid, kus õpetatakse eesti keelt. Eesti kultuuriesindajad välisriikides on lugemisaasta samuti esiplaanile seadnud ning korraldavad sellega haakuvaid üritusi. Nii näiteks rääkis Ian Thomson Londoni Eesti saatkonnas toimunud kirjandusõhtul Graham Greeni seostest Tallinnaga, tulemas on eesti ulmekirjandust tutvustavad üritused Pariisis ja Helsingis ja palju muud põnevat.

Lugemisaasta ideede levikule on jõudsalt kaasa aidanud 22. veebruaril alanud reklaamikampaania, kus paljude etalade esindajad räägivad lugemise

olulisusest. Akadeemilisi inimesi, aga ka poliitikuid esindab Ene Ergma, ettevõtjaid Helder Meerits, kultuuritegelasi ja vanaisade-vanaemade põlvkonda Ivo Linna, aktiivseid noori Ksenija Balta, noori loomingulisi inimesi Ott Lepland. Sama kujundusega plakatid on ka raamatukogudes. Kindlasti on suur mõju televisioonil: ETV-s jätkuvad luuleminutid. Terevisioonis ja Ringvaates tutvustatakse uusi raamatuid.

Elav kirjanduselu

Esimene eelüritus toimus 26. septembril 2009, see oli raamatuvahetus Telliskivi loomelinnakus. Raamatujanuseid inimesi oli palju, mitmedki tegid laudade juures mitu tiiru, et paremaid palu tabada. Menükad olid lasteraamatud, uuem ilukirjandus ja aimekirjandus, ka kõik ENEd leidsid uue omaniku. Ka järgnevad raamatuvahetused on olnud osalisterohked. Raamatuvahetusi on olnud kultuuriministeeriumis, Tallinna 21. keskkoolis, Rakvere rahvamajas ja mujalgi. Need annavad sõnumi, et lugemishuvi ei ole kadunud.

Toimunud on hulgaliselt kirjandusõhtuid nii linnades kui ka külates, nõutud esinejad on olnud Andrus Kivirähk, Leelo Tungal ja Heiki Vilep. Samuti on olnud mitut laadi ettelugemisi, näiteks Koolibri ja Eesti Kirjastuste Liidu töötajad käivad raamatuid ette lugemas Dia-kooniahaiglas, mitmed valla- ja linnajuhid on käinud lasteaedades ja koolides oma lemmikraamatuid loike ette lugemas, Kiili vallas oli suur lugemispäev. Kolme

kuu jooksul on olnud seitse konkurssi: Nukitsa konkurss, lugemisaasta avauritus ehk etlusvõistlus „Hansenist Tammsaareni”, kirjandusteemaliste kodulehtede võistlus „Kirjandusraal”, fotovõistlus „Lugemise mõnu” Lääne-Virumaa keskraamatukogus jt Raamatukogudes on teemaatilised väljapanekud ja näitused, koolides ja raamatukogudes otsitakse huvitavaid ja igavamat raamatut, lemmikluuletust, kuu menükit jms.

On ettevõtteid, koole ja raamatukogusid, kus igal nädalal pannakse veebi üles lugemissoovitusi, asutatud on uusi lugemisklubisid. Tegelikult ei jõua siin kõiki toimunud üritusi ja muid ettevõtmisi üles lugeda, sest iga päev toob uusi. Lugemisaasta toimkond omalt poolt püüab neile laiemat tähelepanu saada ja avaldab ürituste reklaami Postimehes ja oma kodulehel.

Mis on tulemas?

Lisaks olemasolevatele kirjandussaadetele alustab 28. juunil Vikerraadios, kordustega Klassikaraadios, uus kirjandussaad „Keda sina viimati lugesid?”. Aprillis toimuvad Rakveres ja Tartus Poetry Slam'i eelvoorud, 23.-25. aprillini rändab mööda Eestit raamatubuss. 6.-9. mail on korraga Balti raamatumess, Tallinna kirjandusfestival Head Read ja Tartu kirjandusfestival Prima Vista, 11. juunil toimub konverents „Lugemine. Kirjutamine. Mõtlemine: Lugemine on nauding”, sügisel on tulemas rahvusvaheline teaduskonverents.

uudised

Tulekul on Balti Raamatumess

06.–08. maini toimub Nokia Kontserdimajas Balti raamatumess 2010. Tegemist on rahvusvahelise messiga, mis sai alguse 1995. aastal Tallinnas ja toimub igal aastal ühes Balti riigis.

Messil osaleb ligikaudu 30 kirjastusorganisatsiooni. Toimub üritusi kirjastusvaldkonnaga kokkupuutuvatele spetsialistidele, rahvusvaheline seminar e-raamatu arengu ja selle mõjude teemal, seminar meie ühisest kultuuriruumist Eesti vene koolide ajaloo- ja keeleõpetajatele ning gümnaasiumiõpilastele, samuti teabepäev lasteaedade ja algklasside õpetajatele. Kohtumistele lugejatega on oodata nii Eesti autoreid kui ka välisautoreid ja -külalisi. Korraldatakse vestlusringe, õpitube ja nagu ikka, on võimalik osta ka raamatuid.

Balti Raamatumessil toimub Baltimaade kauneima raamatu konkurs ning vaadata saab ka Eesti, Läti ja Leedu 2009. aasta kauneimaid raamatuid.

Sissepääs messile on tasuta.

Täpsem informatsioon alates 7. aprillist Eesti Kirjastuste Liidu veebilehelt www.estbook.com

Nüüd hakkab nalja saama!

Lasteajakiri Täheke, Õpetajate Leht ja kirjastus Tänapäev kuulutavad välja naljakuu naljavõistluse kõigile suurtele ja väikestele.

Žürii hindab nalju neljas kategoorias: nn lapsesuu-naljad ja tõsielus aset leidnud naljakad juhtumised; naljakad väljavõtted koolikirjanditest; laste endi poolt väljamõeldud naljad ja anekdoodid lasteraamatute tegelaste elust.

Nalju oodatakse lastelt, õpetajalt ning emadelt-isadelt 31. aprillini aadressil taheke@taheke.ee või <mailto:taheke@taheke.ee> või Roosikrantsi 6, Tallinn 10119.

Ilmus kauaoodatud raamat

Kirjastuselt Varrak ilmus Stieg Larssoni Millenniumi-sarja kaua oodatud kolmas raamat „Purustatud õhuloss“. Lisaks paljudele autasudele ja kriitikute ning lugejate tunnustusele oli Stieg Larsson 2009. aasta müüduim Euroopa autor.

RAAMAT

Väljaandja Eesti Kirjastuste Liit
© EKL 2010

Entsüklopeedia uudised

Entsüklopeedia jõuab Eesti artiklini

TEA entsüklopeedia on edenenud plaani-päraselt: eelmise aasta lõpul ilmus 4. köide ja viies jõuab tellijateni juba kevaldel, maikuus. Sellega jõutakse e-tähte ning juba järgmisest, 6. köitest leiab lugeda mahuka Eesti artikli. Täna seks on tekkinud palju uusi huvilisi, kes tahaksid TEA entsüklopeediat tellima hakata. Soovijatel ongi taas uus võimalus: praegused tellijad saavad neli esimest köidet korraga kätte ning e-Entsüklopeedia in-

ternetis pakub materjali, mis on palju mahukam kui ilmunud köidetes. Täna se 5. aprillini on e-Entsüklopeedia kõigile tutvumiseks tasuta avatud aadressil www.ents.ee.

Ettetellimisel

Eesti muistendite kuldraamat koostanud

Reet Krusten

288 lk, kõva köide

„Eesti muistendite kuldraamat“ on järg „Eesti muinasjuttude kuldraamatule“ (2009) ja „Eesti lasteluule kuldraamatule“ (2008). „Eesti muistendite kuldraamat“ on nii läbi aegade armastatud muistendeid, mille on kirja pannud Johann Voldemar Eisen, Friedrich Reinhold Kreutzwald, August Jakobson, kui ka tänapäeva kirjanike Tiia Toometi, Jaanus Vaiksoo, Harri Jõgisalu, Henno Käo, Eno Raua, Jaan Vahtra, Aime Maripuu jpt loodud muistendeid. Tegemist on mahuka muistendivalimiku ja ka teatmeteosega, milles on autorite register, pealkirjade register ja sõnaseletused.

Raamatu on illustreerinud Jüri Arrak, Ülle Meister, Jaan Tammsaar ja Maarja Vannas. „Eesti muistendite kuldraamatu“ kaanepildi on joonistanud Jaan Tammsaar. „Eesti muistendite kuldraamat“ võiks lisaks igale kodule olla igas lasteaias, koolis ja raamatukogus. Samuti on see väärtuslik kingitus eesti muistenditega sõpruse alustamiseks.

Ettetellimine kuni 15. aprillini 2010. Raamat ilmub 30. aprillil 2010.

Miljon miksi

Laste küsimuste

illustreeritud

entsüklopeedia

320 lk, kõva köide

Miks beebid ei oska rääkida? Miks me pimedas ei näe? Miks astronautid kosmoses hõljuvad? Kuidas ehitati püramiide? Kuidas tuleb raadiost muusika? Siit raamatust leiab vastused neile ja paljudele teistele küsimustele, mis iga lapse peast kunagi on läbi käinud. „Miljon miksi“ on huvitav lugemine nii igale lapsele kui ka emale-isale ja vanaemale-vanaisale ning vajalik abimees koolitöödeks valmistumisel. Raamat aitab koos lapsega maailma asju arutada ja keerukamatele küsimustele kergesti vastuseid leida.

Raamat koosneb kuuest peatükist: Meie keha, Söö ja jook, Maa ja taevas, Loomad ja taimed, Leitud ja avastused ja Maailm, kus elan.

Registri abil leiab kiiresti otsitava teema. Raamatus on rohkesti erinevaid illustreerimisi.

Ettetellimine kuni 1. aprillini. Raamat ilmub 20. aprillil 2010.

Kas TEAte?

2009. valiti 5 kauneima Eesti lasteraamatut hulka TEA Kirjastuselt ilmunud Henno Käo „Ajamasin“, Leida Tigase „Vares keedab hernesuppi“ ja „Eesti muinasjuttude kuldraamat“. Mitu TEA Kirjastuse lasteraamatut on viimase kolme aasta jooksul saanud preemia konkursil „5 kauneimat Eesti lasteraamatut“?

Puuviljad ja marjad Eestis 2010. Pomoloogia

koostanud

Jaak Kivistik

400 lk, kõva köide

Aedniku töö edukuse määrab sordi valik – selle järelmõju kestab aastakümneid. Raamatus kirjeldatakse Eesti Aiandusliidu puuviljakomisjoni poolt alates 2010. aastast soovitatud sorte, nende väärtusi, puudusi ja kasvatamise iseärasusi. Tutvustatakse ka vähem levinud puuviljataimi ja söödavate viljadega ilutaimi, taimesüsteemaikat, sortide aretamist ning Eestis enam kasutatavaid pookealuseid. Raamat on rikkalikult illustreeritud, lisatud on mõistete register eesti, inglise, saksa ja vene keeles ning taimeliikide register ladina ja eesti keeles. Raamat on mõeldud laiale lugejaskonnale: harrastus- ja kutseaednikele, aiakujundajatele, puuviljade ja istikute kaubastajatele ning õppuritele.

Ettetellimine kuni 31. märtsini.

Raamat ilmub 15. aprillil 2010.

Maailma loodusravi entsüklopeedia

496 lk,

kõva köide

„Maailma loodusravi entsüklopeedia“ on seni ilmunud loodusravi käsitlevatest raamatutest kõige põhjalikum ja tänapäevasem selge ülesehitusega teatmeteos. Rikkalikult illustreeritud entsüklopeediline käsiraamat õpetab lugejat looduslike raviviiside ja loomulikult viisil oma tervise eest hoolt kandma.

Üksikasjalik ja ülevaatlik raamat sisaldab huvitavaid fakte, eneseabi juhiseid, asjalikke nõuandeid ja palju informatsiooni looduslike raviviiside ja nende kasutamise võimaluste kohta.

„Maailma loodusravi entsüklopeedia“ toob välja taimede raviomadused ja annab praktilist nõu, kuidas enesetunnet parandada. Raamat kirjeldab kaheksat põhilist alternatiivmeditsiini suunda: vitamiinid ja mineraalained, põline kodu- ja rahvameditsiin, taimeravi, Hiina taimeravi, aroomiteraapia, õieravi, homöopaatia, ajurveda.

Ettetellimine on alanud. Raamat ilmub 15. juunil 2010.

a) viis

b) seitse

c) üheksa

Vastused saatke TEA Kirjastusse meili teel raamat@tea.ee või postiaadressil Liivalaia 28, Tallinn 10118. Õigesti vastanute vahel loositakse välja kolm raamatut omal valikul sarjast „Lapse oma raamatukogu“.

Muinasjutu imemaal imeasju näha saab

ANN ARUVEE

Väga palju erinevaid emotsioone pakkuv muinasjutt peaks kuuluma iga väikse inimese maailma. Muinasjutt ei piirdu lapse jaoks kunagi ainult loo süžee ja tegelastega, vaid on aken palju enama juurde. Ühelt poolt arendab lugemine või ettelugemine tähelepanuvõimet ja fantaasiat, teiselt poolt on muinasjutt hindamatu väärtusega lapse empaatiavõime arendaja, inustaja ja teejuht.

Muinasjutt õpetab last koos tegelastega röömustama või kurvastama, kassatundma ja lohutama, tegema vahet heal ja halval. Muinasjutu abil õpib laps mõistma oma tundeid, häälestama end oma muredele ja raskustele, ning pakuma samal ajal ise neile lahendusi. Muinasjutud võimaldavad lastega loomulikult ja sundimatult rääkida teemadel, mida muidu on raske arutada. Muinasjutukangelasega samastudes ja temalt õppides elab laps läbi olukordi, mis võivad ta elus ka päriselt ette tulla.

Muinasjuttude võlujõud

Tuntud lastepsühholoog Bruno Bettelheim ütleb oma raamatus „Muinasjuttude võlujõud“, et muinasjuttudes on kanglane, kellega laps end samastab, vahel julge, aga vahel ta ka kardab. Kõik tunded on loomulikud. Kangasel ei õnnestu küll kohe kõiki asju korra ajada, kuid lõpuks tuleb ta toime ja saab kuningriigi või mingi muu väärilise tasu. Nii annavad muinasjutud lapsele ka kindlustunde, et ta ise võib kunagi edu saavutada. Need soovid ja eesmärgid on meil kõigil. Paraku unustavad aga täiskasvanud suure kiirustamisega vahel unistada ja imedesse uskuda...

Uus muinasjuturaamatute sari

Selleks et imedesse uskumisele hoogu juurde anda, ilmus TEA Kirjastusel 2009. aastal „Eesti muinasjuttude kuldraamat“, kuhu on kogutud nii läbi aegade armastatud kui ka tänapäeva kirjani- ke loodud muinasjutte. Raamatu suur menu innustas meid selle temaga jätkama ja mahuka muinasjuturaamatu kõrvale on loodud uus sari MUINASJUTUKAS, mis sobib kontseptsiooni ja hinna poolest praegusesse aega eriti hästi.

Uus sari toob väikestele ja suurtele lugejatele igal kuul kaks meeleolukat muinasjutuvihikut, kus on üks või mitu vahvat ja ilusate piltidega juttu. Esime-

MUINASJUTUKAS on uus raamatusari, mis toob väikestele ja suurtele lugejatele igal kuul kaks meeleolukat muinasjutuvihikut.

sed neli muinasjutukat on juba ilmunud.

1. MUINASJUTUKAS „Rebane hanekarjas“. Esimeses vihikus on kaks eesti muinasjuttu. Julius Mägist „Rebane hanekarjas“ pajatab hanekarjust otsivast peremehest ja rebasest, kes teda ninapidi veab. Ernst Särgeva „Hunt püüab jääaugust kalu“ jutustab kavalast rebasest, kes meelitas hundi jääaugust kalu püüdma.

2. MUINASJUTUKAS „Kolm kuningatütart“. Muinasjutt räägib loo vaprast kuningapojast, kes päästab maalusest riigist kurja karu küüsis kolm kuningatütart.

3. MUINASJUTUKAS „Karu ja juukselõikaja“. Selles vihikus on kaks muinasjuttu. „Tark rätsep“ pajatab rätsepast, kes peab läbima kuningatütre katse – olema öösel koos karuga tallis. Et mitte oma elu karu lõugade vahel lõpetada, tuleb rätsepal karu üle kavalda. Teine muinasjutt „Karu ja juukselõikaja“ räägib karust, kes läheb linna otsima juukselõikajat, kes tal kasuka õhemaks pügaks. Hirmuga võideldes ajavadi habemeajaja ja tema kolm õpi-

poissi karul kasuka maha. Rahulolev karu kingib habemeajajale tänutäheks hulga kuldrahasid.

4. MUINASJUTUKAS „Ahjualune“. Selles vihikus on samuti kaks muinasjuttu. „Ahjualune“ räägib heasüdamlikust mõisakost, kes tuleb vastu ahjaluuse palvele maitsta toitu, ning ise seetõttu kannatab, kuid hiljem heldelt tasuta saab. Teine muinasjutt „Rehepapp ja vanapagan“ pajatab rehepapist, keda vanapagan kiusamas käib. Karutantsitajalt laenatud karu abil annab rehepapp vanapaganale õpetust, nii et see ei julge eluilmas enam rehepapi tege- mist teha.

Kevadel ja suvel jõuab lugejateni veel palju toredaid muinasjutte, näiteks „Rebasejutud“, „Seenekuningas“, „Siilijutud“, „Hundijutud“, „Imelik peegel“, „Kuidas kuningatütar seitse aastat oli maganud“ ja palju teisi. Kavas on hakata korraldama ka muinasjututunde.

Muinasjutuvihikuid leiab poodidest ja ajalehekioskitest ajalehtede ja ajakirjade kõrvalt.

Toremaid elamusi muinasjutu imemaal!

Efektiivsest suurepäraseks

Maailma üks tuntumaid juhtimisajandajaid, bestselleri „Väga efektiivse inimese 7 harjumust“ autor Stephen Covey näitab oma raamatus „8. Harjumus. Efektiivsest suurepäraseks“, kuidas end edukalt arendada, avastada oma võimed ja õppida teisi innustama ning kuidas läbi enese muutmise muuta maailma.

See raamat annab tänapäeva uue maastiku teede kaardi, mis juhivad valust ja ängistusest tõelise rahulolu, olulisuse, tähendusrikkuse ja panustamiseni. Ja mitte ainult tööalaselt, vaid kogu elus. Liidriks olek on valik, mitte positsioon. Raamat õhutab 21. sajandi liidreid tegutsema. See on vältimatult vajalik lugemisva-

ra püüdlikule inimesele, igale ettevõtjale, kes tahab nii töö kui ka kodu oma efektiivsust märkimisväärselt suurendada.

Covey on seisukohal, et tänapäeva maailmas ei saa enam vabalt valida, kas olla üksikisikuna ja organisatsioonina efektiivne või mitte – see on märguvaljakule astumise hind. Kuid uues tegelikkuses ellujäämine, edenemine, uenduslikkus, silmapaistmine ja juhtimine eeldab meilt millegi efektiivsust ületava loomist ja selleni jõudmist. Uue ajastu üleskutse ja vajadus on suurepärasus. See tähendab täiuslikkust, kirglikku sooritust ja mõjusat panust. Need asuvad eri tasanditel ehk dimensioonides. Nad on erinevad – just nagu tähendus-

rikkus erineb edukusest põhiolomuse, mitte määra poolest. Inimgeniaalsuse ja motivatsiooni kasutamine selle kõrgeima haardelatuses – mida Covey nimetab hääleks – nõuab uut arusaama, uusi oskusi, uusi töövahendeid... uut harjumust.

8. Harjumus
Efektiivsest suurepäraseks
Stephen R. Covey
400 lk
kõva köide

Kodud isa eaks ja poja põlveks

HEIKI PÄRDI

Märtsi lõpus ilmub kolmas ja viimane album sarjast „Eesti taluhäärberid” (eelmised kaks ilmusid vastavalt 2005. ja 2007. aastal). Kokku on nüüdseks avaldatud üle 750 parima taluhäärberi kirjeldused, mis lisavad hulga uusi teadmisi meie taluelamute ja üldse maakultuuri kohta.

Talupojahäärberite sünd

Talupoegade vabanemisega mõisa sõltuvusest pooleteise sajandi eest toimus suur murrang ka nende elulaadis. Tolal ilmusid meie külapilti vanade suituste rehemajade asemel hoopis teistsugused elamud. Talu võrdkujuna tuntud rehemajadest erinesid uued elamud sedavõrd palju, et sageli peeti neid mõisahooneteks. Suuri, uhkeid ja moodsaid taluelamuid hakatigi mõisa eeskujul kutsuma häärberiteks.

Esimesed taluhäärberid ehitati 19. sajandi viiekümnendail aastail Eesti rahvusliku kapitalismi sünnikohas Mulgimaal. Seal kujunes välja ka vanem „tüüp-häärber” – võrdlemisi pikk, madalavõitu ühekorruseline, poolkelpkatuse ja rõhtsa laudvoodriga barokne palkmaja. Väliselt sarnanesid need tolaaegsete vallamajade, pastoraatide ja lihtsamate mõisahäärberitega ega erinenud üldilmelt väga palju rehemajadestki. Siiski oli rida erinevusi, neist kõige tähtsam – häärberid ehitati üksnes elamiseks. Suuruse tõttu tehti häärberitele enamasti kaks korstnat ning kaks sissekäiku – keskmine viis peremehe eluruumidesse, otsmine talu tööpere ruumidesse.

Mõisnike ärgitusel ehitatud

Sisemiselt jaguneski häärber talurahva ehk peremehe ja pererahva ehk talutööliste pooleks – esimene oli esinduslik ja pidulik, teine lihtne ja asjalik. Talurahva tubades leidis asju, mis seni olid kuulunud ainult mõisnike ja linna-sakste maailma: keeruliste kaunistustega kahhelkiviahje, sein- ja laemaalitud, tapeete, kõrgstiilis pehmet mööblit jmt. Põhja-Eesti kõige vanemad taluhäärberid Palmse kandis erinesid Lõuna-Eesti omadest sümmeetrilise ruumijaotuse poolest: köök asus keset maja ja muud ruumid sellest mõlemal pool.

Mõnes kohas vedasid taluelamute

Väikese talukoha (12 ha) Valgejõe kaldal ostis 1914 Jakob Hurda väimees, pastor Aleksander Mohrfeldt. Talus oli eeskujulik viljapuuaed ja köetav kasvuhoone, jõel väike elektrijaam. 1925–1928 ehitas Mohrfeldt koos väimehe, Estonia ooperilaulja Karl Viitoliga uue esindusliku valgeks krohvitud kuuekandilise nurgatorniga betoonkivist maja Hanno Kompuse projekti järgi. FOTO HEIKI PÄRDI

uuendamist hoopis mõisnikud. Kärstna krahv R. Anrep-Elmpt lubas kinkida 250 ehituspalki neile peremeestele, kes talu ostes lubasid ehitada uue elumaja rehest lahku ja teha sellele ka korstna. Abja vallas olevat ühe uue talumaja kavandi teinud veidriku kuulsusega mõisahärra R. von Stackelberg ise.

Põhja-Eestis ja isegi laiema paistis selgelt silma kunagine Palmse mõisavald. A. von der Pahlen laskis juba 1840. aastail ehitada mitmesse renditalu moodsad korstnaga paekivist elumajad ning veidi hiljem ka mõned üleni paekivist seintega ja korstnaga rehema-jad.

Pikkadeks aastateks ehitatud

Mitte lihtsalt uus, vaid ka suur ja moodne linnalik elumaja oli iga tõsise eesti talumehe unistus. Vähe sellest – eneseuhkust tulvil peremehe silmis muutus häärber ainsaks seisusekohaseks elamuks. Peale praktilise otstarbe oli esinduslikul taluelamul suur sümboolne tähendus, sest maja kaudu väljendas peremees ka oma seisundit ühiskonnas.

20. sajandi algul tugevnes talumees-

tes soov vormida oma maja nõ omaenda näo järgi. Selleks lasid mõned neist juba enne Esimest maailmasõda uue maja kavandada haritud arhitektidel (K. Burman, A. Perna, A. Eichhorn). Muuseas, 1915 ehitas paadimeister Joosep Oberg omaenda plaani järgi kodutalus Agumäel Tsitres Kuusalu mail, Eesti ühe kõige isikupärasema, rahvusromantiliselt laadis maja.

1920–30. aastail muutus häärberite välisilme veelgi mitmekesisemaks. Üha rohkem kasutati käsiraamatute, insruktorite ja arhitektide abi, kuigi valdavalt ehitati maju ikka oma ja ehitusmeistri tarkusega.

Harju, Viru ja Häädemeeste randadel kujunesid välja omanäolised kapteni- ja meremehemajad, mida kõige rohkem näeb Käsmus, kuid leidub ka paljudes teistes külates. 1920. aastail andis sellele kõvasti lisahoogu salapiirituseäri.

Nõukogude võim hävitas talumajanduse, kuid eriti kannatasid suurtalud. Rahvas küüditati või oli sunnitud põgenema Läände, talud läksid kogu täiega kolhooside-sovhooside kätte. Häärberis seati sisse majandite konto-

rid ja asjameeste korterid, poed, külanõukogud, lasteaiad, MTJ-id, isegi laod, kanalad vms.

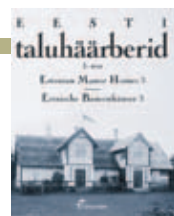
Aja jooksul majandid suurenesid ning ehitati uued linlikud keskasulad. Häärberid jäid kõrvaliseks ning neisse paigutati elama rändtöölised – nõukogude moonakad. Maju ei korrastatud aastakümneid, nende seisund muutus selliseks, et 1990. aastail paljud pärijad neist loobusid.

Omaaegsete talumajade väärtust hakkame iseäranis selgelt tajuma tänase tarbimisühiskonna ühepäeva-mentaaliteedi taustal. Erinevalt praegustest „ühikordse kasutusega” karpidest ehitati need majad väga pikaks ajaks – isa eaks ja poja põlveks.

Eesti taluhäärberid 3

koostanud Heiki Pärdi
kujundanud Andres Tali
304 lk
köva köide, ümbrispaper

ilmunud

Loodusravi käsiraamat

Debora Yost
tõlkinud Liis Pallon
kujundanud Angelika Schneider
228 lk
köva köide

Praegusel keskkonnateadlikul ajastul on saanud selgeks tõsiasi, et paljusid tavalisi tervisehädasid saab ravida turvaliselt ja tõhusalt, kasutades lihtsaid ja 100% looduslikke teraapialisi lähenemisviise. „Loodusravi käsiraamat” on välja toodud loodusravi-meetodid ja kemikaalivabad lähenemisviisid, et pakkuda leevendust paljudele tervisemuredele allergiast seljavalu ja peapöörituseni ning stenokardiast lihasreuma ja haavanditeni.

Chesili rannal

Ian McEwan
tõlkinud Mihkel Möisnik
sari „Punane raamat”
kujundanud Jüri Jegorov
128 lk
köva köide

Florence ja Edward abielluvad 1962. aastal ning sõidavad mesinädalaid veetma Dorsetisse, mereäärseesse hotelli, muretsedes küll mõlemad eesseisva pulmaöö pärast, kuid teadmata, et seal, Chesili rannal, muutub nende elu mõne hetkega väga põhjalikult.

Käed eemale Õnnest

Milvi Lembe
kujundanud Angelika Schneider
160 lk
köva köide

Õnne elu ei lähe hästi. Tema ema joob ning võõrasisa kipub ligi. Nii otsustabki ta kodust lahkuda ning püüda leida oma pärisisa, kes teda ehk raskel hetkel aitaks. Otsitava maja leidmine Muuga aedlinast pole küll keeruline, ent peagi avastab tütarlaps, et on sattunud hoopis vihma käest räästa alla, sest isa on Soomes tööl, aga tema kodu ümber käib vägagi kriminaalne tegevus, mille keskelt Õnnegi end peagi leiab.

1000 kõige naljakamat lugu lastest

Kalevi Kalemää
tõlkinud Kadri Jaanits
kujundanud Anne Pikkov
232 lk, köva köide

Selles raamatus jälgitakse maailma nii, nagu laps näeb ja kuuleb. Siia on kogutud anekdoote, juhtumusi ja naljakaid olukordi, mis on ennekõike seotud nende võluvate veidrustega, mida laste suust sageli kuulda võib. Koostaja kirjeldab kogumikku nii: „Raamat ei naera laste ega lastevanemate üle, vaid olukordade üle, mis laste ja täiskasvanute maailmade, mõtete, tunnete ja arusaamade põrkumisel teinekord tekivad.” Anita otsis vastust ühele väga tähtsale küsimusele: „Ema, kas toonekurg toob lapsi?” „Ja-aa,” vastas ema pisut kõheldes. „Kas Jumal annab meile meie igapäevast leiba?” „See on tõsi,” vastas usinalt kirikus käiv ema nüüd juba kindlamalt. Anita mõtles natuke ja küsis: „Aga milleks meil siis isa vaja on?”

Piafi elulugu õpetab jääma iseendaks

PRIIT PÕHJALA

Mõne päeva eest sattusin Troyoni tänavale. Kõnniteel seisis väike ja kahvatu kurva näoga tüdruk ja laulis. Tema hääl tungis mulle hingepõhjani. Olin nii liigutatud, et tahtsin seda Pariisi last ka teile tutvustada. Tal ei ole õhtukleiti ja alles eile õpetasin talle, kuidas laval kummardada. Ta tuleb teie ette täpselt sellisena, nagu teda tänaval kohtasin: meigita, paljasääri ja odava lühikese seelikuga ... Teie ees on Édith Piaf!”

Nende sõnadega juhatas Pariisi kabareomanik Louis Leplée sisse Pariisi varblase, tulevase maailmakuulsa šan-

soonilaulja ja prantsuse kultuuri ikooni Édith Piafi esimese esinemise päris laval.

Kakskümmend aastat hiljem oli prantsuse kirjanikul Jean Cocteau põhjust öelda, et Piafi-sugust geniaalset lauljannat pole kunagi varem olemas olnud ega saa kunagi olema:

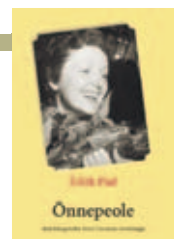
„Ta on jäljendamatu. Ta proovib ennast ja publikut ning leiab oma laulu väga kiiresti. Hääl tuleb kusagilt sügavalt tema seest, mässib end tema ümber ja voogab võimsa lainena nagu sametine öö. See soe laine ujutab meid üle, võtab oma valdusse ja tungib meisse. Ime on sündinud. Nagu oksal istuv ööbik, keda näha pole, muutub ka Édith Piaf nähta-

matuks. Temast jäävad järele vaid pilk, kahvatud käed, vahakarva laup valguskiirtes ja hääl, mis paisub, kasvab, üha kasvab ja võtab vähehaaval võimust, kuni on suur nagu vari seinal ja jätab suurejooneliselt tagaplaanile väikese argliku naise. Just sellel hetkel saab proua Édith Piafi geenius nähtavaks, nii et keegi selles ei kahtle. Ta lausa ületab ennast. Ta on kõrgemal oma lauludest, muusikast ja sõnadest. Ta on meist kõigist kõrgemal. Täna hääl tungib linna kõikidesse tubadesse. See pole enam proua Édith Piaf, kes laulab. See on vihm, mis sajab, ja tuul, mis puhub, see on kuuvalgus, mis mässib meid oma loori sisse.”

Autobiograafilises teoses „Õnnepeole”, mis ilmus esmakordselt 1958. aastal, viis aastat enne lauljanna surma, jutustab Piaf tundeküllaselt ja humoorikalt oma trööstitust elust.

Õnnepeole
Édith Piafi autobio-
graafia Jean Cocteau
eessõnaga
tõlkinud Sirje Keeval-
lik ja Lauri Leesi
kujundanud Siiri Timmerman
184 lk, köva köide

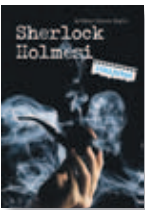
ilmunud

Sherlock Holmesi lühijutud

Arthur Conan Doyle tõlkinud Krista Kaer ja Heli Greenbaum

800 lk
köva köide

Arthur Conan Doyle'i loodud Sherlock Holmesi ja doktor Watsoni võlu on aegumatu. Üha uued põlvkonnad jälgivad põnevusega selle ekstsentrilise detektiivi mõttekäike ja elavad kaasa inimestele, kes talt abi otsivad. Kogumikus on koos kõik Arthur Conan Doyle'i Sherlock Holmesi puudutavad lühijutud: „Sherlock Holmesi seiklused“, „Sherlock Holmesi memuaarid“, „Sherlock Holmesi tagasitulek“, „Viimane kummardus“ ja „Sherlock Holmesi märkmeraamat“.

Otsi Moskva sfinksi

Alfonzas Eidintas tõlkinud Mart Tarmak

456 lk

köva köide

Leedu ajaloolase ja diplomaadi Alfonzas Eidintase ajalooline romaan räägib keerulist ajajärgust Leedu ajaloos – aastaist 1938–1940, mil riik sai järjest kolm ultimatumit: Poolalt, Saksamaalt ja Nõukogude Liidult. Murrangulisi sündmusi vaadeldakse luureohvitseri Vytautas Kundrotase saatuse läbi, kuid suur osa romaani tegelastest on tuntud ajaloolised isikud. Palju on kokkupuutepunkte ka Eestiga – alates Eesti saadiku Otto Strandmani kohtumisest Pariisis oma Leedu kolleegiga kuni paljude paralleelideni kahe maa saatuses ajal, kui käis Molotovi-Rippentropi pakti salaproto-kollides kokkulepitu teoks tegemine.

Bellini kaart

Jason Goodwin tõlkinud

Juhan Habicht

280 lk

köva köide

Jason Goodwini haarava kriminaalromaaniga tegevus toimub 19. sajandi Istanbulis ja raamatu peategelane on detektiiv Yasim, kelle teeb eriliseks tõik, et ta on eunuhh. Noor sultan saadab hinnatud detektiivi Yasimi otsima oma kuulsast esivanema portreed, mille autor oli tuntud veneetslane Bellini. Yasim suundubki Veneetsiasse, mis aastal 1840 on aga tühjade paleedega vallutatud linn. Kui kanalist leitakse kunstikaupmehe laip, läheb detektiivi jalgealune aga väga tuliseks ning lihtsana tundunud maaliotsingu tagant hakkab paistma intriig.

Must ja sinine

Ian Rankin tõlkinud Anne Kahk

504 lk

pehme köide

Detektiiv John Rebus laveerib nelja juurdluse vahel, püüdes tabada mõrvarit, kes võib-olla juhib ja kurikuulsas Katekismuse Johni jälile, aga võib-olla mitte. Samal ajal hingab talle kuklasse sisejuurdlust toimetav mees, keda ta just jõudis süüdistada pistisevõtmises Glasgow gangsteripealikult. Justkui sellest veel vähe oleks, jälitavad teda telereporterid, kes kavandavad saadet ekslikust kohtuotsusest, mis teeks Rebusest endast paari miljoni vaataja silmis põlastusväärse kurikaela. Üks-ainus väärtus ning teda ootab eba-meeldiv ja mitte just kiire lõpp.

Seintel on kõrvad

MAARJA KAARISTO

„Sosisistajad“ ei ole tavaline ajalooramaat – siin ei pöörata tähelepanu võimuintriigidele, poliitilistele liidritele, kes ühe otsusega on sageli määranud miljonite inimeste elu ja muule, mida tavaliselt kohtame teostes, mis kõnelevad meile nn suurest ajaloost.

Oma 2007. aastal ilmunud kapitaaltes teoses on Londoni ülikooli Birkbecki kolledži ajaloo professor Orlando Figes võtnud vaadata hoopis inimesi, keda needsamad võimukoridorides tehtud otsused on kõige enam mõjutanud. Siin räägivad oma lugu Stalini diktatuuri seni vaikima pidanud ohvrid. Figes on kogunud suulist ajalugu – elavate inimeste mälestusi kunagi läbi elatust.

„Sosisistajad“ ei räägi Stalinist, ehkki tema kohalolu on tunda igal leheküljel, ega ka otseselt tema režiimi poliitikast; juttu tuleb sellest, kuidas stalinism tungis inimeste mõtetesse ja tunnetesse, mõjutades nende väärtushinnanguid ja suhteid. Raamatus ei püüta lahendada nii ulatusliku terrori psühholoogilisi ega poliitilisi põhjuseid ega kirjeldata Gulagi tõusu ja langust; küll aga on see katse selgitada, kuidas haarati miljonid tavainimesi vaiksete pealtvaatajate ja kaastöölistena oma terrorisüsteemi.

Stalinistliku süsteemi tõeline võim ja kestev pärand ei olnud mitte riiklikes struktuurides ega juhikultuses, vaid „stalinismis, mis tungis meisse kõigisse“ nagu Figes tsiteerib vene ajaloolast Mihhail Gefterit.

Sosisistajate ühiskond

Orlando Figese mahukal uurimistöö põhinev teos näitab, milline oli miljonite Nõukogude Liidu elanike eraelu Stalini türannia tingimustes, esitades meile ülevaate ühiskonnast, kus kõik rääkisid sosinal – olgu siis selleks, et kaitsta oma peret ja sõpru või selleks, et kaevata teiste peale. Autor küsib: kuidas suutsid inimesed säilitada oma isikupära ja identiteeti, kui stalinlik diktatuur kontrollis nende elu iga tahku? Missugune eraelu oli üldse võimalik kitsastes ühiskorterites, kus iga vestlus oli läbi õhukeste vaheseinte naabritele kuulda ning igal hetkel võidi kaevata sinu kui „rahvavaenlase“ peale?

Nii meenutab üks 1930. aastate Vene ametniku tütar: „Me teadsime, et seda, mida kuulsime täiskasvanuid sosinal ütlevat või meie selja taga rääkivat, ei tohi kellelegi korrata. Meil oleks tulnud pahandusi isegi siis, kui oleksime neile öelnud, et kuulsime lihtsalt nende juttu.“

Detsember 1930: kohtunikud ja oma „süüd tunnistanud“ Leonid Ramzin ühel esimestest Stalini korraldatud näidiskohtuprotsessidest, mille eesmärk oli hoida rahvast pideva hirmu all.

FOTO: © BETTMANN/CORBIS

Mõnikord rääkisid täiskasvanud midagi ja ütlesid siis meile: „Seintel on kõrvad“ või „hoia keel hammaste taga“ või muud sellist, millest saime aru, et äsja öeldu ei olnud mõeldud meie kõrvadele.“

Sellises ühiskonnas jädi ellu vaid endasse sulgudes. Õpiti elama kak-siketu, varjama end ohtlike naabrite silmade ja kõrvade eest ning vahel isegi oma laste eest informatsiooni ja arvamus, usulisi tõekspidamisi, perekondlikke väärtusi ja traditsioone, mis vastandusid ametlikele Nõukogude normidele. Õpiti sosisistama.

Toetudes sadadele perekonnaarhiividele ja intervjuudele kirjeldab ja analüüsib Figes Nõukogude inimeste igapäevaelu kõlbelist labürinti, kus üks vale samm võis pere hävitada, kus paljud hoidsid voodi kõrval riidekompsu, et olla valmis südaõiseks koputuseks uksele, kus alluv kaebas ülemuse peale, et saada endale tema töökoht, kus mees kaebas oma naise peale ja vastupidi, kus naaber kaebas naabri peale, et saada endale tema elamispiind ja kus kaksikelust sai norm.

Mälu ajaloolaste huviorbiidis

Mälu ja mäletamisega seotud temaatika ning mälu-uurimine on seotud laiemate muutustega ajalooalades, mis

sai alguse juba 20. sajandi keskpaiku (eelkõige ehk Prantsusmaal seoses Annaalide koolkonnaga) ja mis teemana on nii ajaloos kui ka teistes humanitaar- ja sotsiaalteadustes üha enam ja enam tuure kogunud.

Üks olulisemaid nimetatud koolkonna panuseid ajalooalade jaoks laiemalt võiks olla range eraldusjoone kadumine „subjektiivse“ mälu ja „objektiivse“ arhiivides säilitatava dokumentatsiooni ja muu materjali vahel. Hakati mõistma, et mingi universaalse toe poole püüdlemine on sageli viljatu tegevus ja et inimese isiklik lugu mingist ajaloosündmusest on sageli sama kõnekas kui tollesama sündmuse kirjeldus makrotasandil. Teaduslik uurimine on aga vaid mälu-jäämäe tipp. Küsimused sellest, kuidas mäletatakse näiteks Teist maailmasõda või Nõukogude aega ei paku huvi üksnes ajaloolastele, vaid kõnetavad meid kõiki.

„Sosisistajates“ kujutatakse paljude perekondade ja isikute saatust, mida läbib punase niidina hirm ja jutustab sellest, kuidas nõukogude ühiskonnas toime tulemiseks tuli luua endale uus identiteet. Hirm oli vaid üks paljudest üksteisele vastukäivatest tungidest ja tunnetest, kirjutab Figes. Sellele lisandusid passiivsus, häbi ja alaväärsustun-

ne, mis tekitasid Venemaal ühtaegu salajast viha nõukogude võimu vastu aga ka tahet saada üle oma mineviku ja päritolu häbist. Inimesed kaotasid end selle kaksipididuse sisse ära ja avalik isiksus neelas sisemise alla: „Ma hakasin tundma, et ma olengi see inimene, keda ma teesklesin olevat,“ meenutab üks mees.

Raamat toetub sadadele perekonnaarhiividele (kirjad, päevikud, isiklikud dokumentid, memuaarid, fotod ja esemed), mida terrori üle elanud inimesed kogu Venemaal kuni päris viimase ajani varjasid oma kodus salasahtlites ja madratsite all, andes nõnda Nõukogude ühiskonnast meile laia (ja pole üllatav, et üpris valusa ja masendava) läbilõike.

Sosisistajad. Eraelu Stalini Venemaal

Orlando Figes tõlkinud Aldo Randmaa

792 lk

köva köide

Väga tülikas mees

KRISTA KAER

John le Carré, kes on praeguseks kirjutanud 21 raamatut ja kelle uus käsikiri on juba agentidele laekunud, on muutunud tänapäeva Lääne kirjandusmaailmas meheks, kes võtab sõna kõige vastu, mida ta peab suuriikide valitsuste ja erakompaniide tegevuses halvaks ja ohtlikuks. Sõna võtab ta nii ajakirjanduses kui ka oma romaani-des, millest seni viimase tegevus toimub Hamburgis, linnas, kus kavandati New Yorgi kaksiktornide ründamist.

Terrorihirmus Euroopa

Raamatus „Kõige tagaotsitum mees“

saabub Hamburgi Issa Karpov, noor piinamisjälgedega mees, kelle isa oli korrumpeerunud Vene polkovnik ja ema tšetšeenitar, kelle ta perekond hiljem oma au päästmiseks tappis. Issa tuleb Hamburgi, sest ta isa on kunagi jätnud sealsesse Šoti panka salastatud arve, mille koodi ta parandas pojale. Ja tema tulek on otsekui katalüsaator, mis vallandab sündmusi ning puudutab mitme inimese elu.

Panga omanik Tommy Brue saab oma jahmatuseks teada, kuidas ta isa oli panga rajanud, ning otsustab aidata Issat esindavat noort advokaati Annabel Richterit. Samal ajal satub Issa Saksa, Inglise ja Ameerika luure huviorbiiti ning teda kahtlustatakse terroriorganisatsioonide finantseerimises.

ti ning teda kahtlustatakse terroriorganisatsioonide finantseerimises.

Maailm, kus valitseb paranoia

Nagu le Carré puhul ikka, on loodud olukord, kus eriteenistuste kord juba käivitunud masinavärk ähvardab pühkida oma teelt kõik inimliku. Inimlikkus ja rikkumatud tunded on aga see ainus, mille külge le Carré tegelased klammerduda saavad. Tommy Brue näeb lootuskiirt Annabelis. Tunded, mida naine temas ootamatult tekitab, paistavad talle lunastusena ning Annabeli pärast otsustab ta aidata ka Issat.

Annabel püüab leida õiglust õiglusetus maailmas ning esindab seetõttu

neid, kes ise enda eest seista ei suuda, mis teeb temast oma jõukas juristide perekonnas „musta lamba“. Ja Saksa julgeolekuteenistuse veteran Günther Bachmann, kelle välise künismi varjus on vankumatud põhimõtted, püüab samuti teha seda, mis on õige.

Kõige tagaotsitum mees

John le Carré tõlkinud Kristjan Jaak Kangur

360 lk, köva köide

ilmunud

Kaelkirjak

Andrus Kivirähk
loeb Harriet
Toompere
audioraamat,
CD-plaat, 65 min

Kai on väike tüdruk, kelle parim sõber on üsna kummaline tegelane – nimelt kõhuuss. Ehkki kõhuussiga ei saa mängida, saab temaga juttu ajada ning igasuguseid naljakaid ja põnevaid asju välja mõelda. Saab rääkida makaronitontidest ja siirupit sülitavast lehmast ja imelikust elukast, kelle nimi on mouk. Igal juhul on kõhuussiga palju lõbusam kui pirtsaka Barbie'ga. Ja siis on Kail akna taga veel kaelkirjak – või on see siiski kraana? Ja aias valvab küpseid marju suur koer – või on ta tegelikult lõvi? Sõltub sellest, kuidas vaadata...

Meisterda ise

Samm-sammult
suurepärase
kunstini
Sue Nicholson ja
Deri Robins

tõlkinud Martin Väli
240 lk, kõva köide
Mahukas laste käsitööraamat on täis vahvaid meisterdamisideid ja -võtteid, alates lihtsast kartulitrukist kuni selliste keerukate tehnikateni nagu marmoreerimine ja vormimine – kõik selleks, et lapsed saaksid arendada oma kunstioskusi ja luua omatehtud väikesi meistriteoseid.

Raamatu abil saab arendada joonistamist ja õppida koomiksiste tegemist, katsetada maalimis- ja trükitehnika, valmistada fantaasiaküllaseid kollaaže ja palju muud.

Puude ja põõsaste lõikamine

Sulev Järve ja
Väino Eskla
192 lk

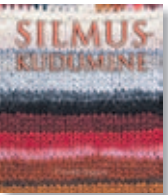
pehme köide

Puude ja põõsaste üks oluline hooldestöö on nende okste lõikamine ja võra kujundamine. Sellega saab reguleerida taimede kasvu ja kuju, õitsemist ja viljakandvust, tervist ja vastupidavust. Kuna lõikamine on tõsine sekkumine taimede arengusse, tuleks seda teha nii, et kasu saaksid nii nemad kui ka meie.

Käesolev raamat on täiendatud kordustrükk, kus praktikutest autorid annavad edasi olulisema tänapäevastest tarkustest puude ja põõsaste lõikamisest.

Silmus-kudumine

Claire Hallik
272 lk

kõva köide

See raamat on olnud asendamatu abimees meie emadele ja vanaemadele juba rohkem kui viiskümmend aastat – tegemist on aastakümneid tagasi suure populaarsuse saavutanud raamatu kordustrükiga, milles on täiendatud kudumistehnika töövõtteid ning ka koekirjadest on tehtud uued värvifotod.

Käsiraamat annab algteadmisi silmuskudumise töövõtete õppimiseks, põhjalikke kirjeldusi üksikute kudumistehnikate kohta ja suure hulga pildimaterjali erinevatest koekirjalistest pindadest. Raamatus on üle kahesaja koekirja foto ja tehnilise kudumiskirja ning ligi kakssada töövõtte joonist.

Vaade Seine'i jõe kallastele Pariisi Jumalaema kirikust.

FOTO: © SYLVAIN SONNET/HEMIS/CORBIS

Ongi Pariisis käidud!

MART JUUR**Postimees**

.....

Pariisi kuulutamine maailma pealinnaks on suurim trikk, millega prantslased eales hakkama saanud. Täpsemalt öeldes küll mitte prantslased – Prantsusmaa ja Pariisi vahele ei saa mu meelet võrdusmärke tõmmata – selle uskumatu vägiteo sooritasid juba hallidel aegadel tublid pariislased ise. Pariisi positsioon linnade hulgas on unikaalne, kusjuures tema mõju või maagiat ei saa põhjendada ratsionaalsete argumentidega.

Pariisi müüti kannab usk, tänapäevasele öeldes tugev mainekujundus. Rooma võib olla paavstivõimu keskpunkt, London võib olla finantskeskus, Tallinn võib olla Euroopa kultuuripealinn, ometi on raske leida inimest, kelle pilk ei muutuks uduseks ning rinnust ei vallanduks magus igatsusohe, kui juuks tuleb Seine'i kallastel laiutav upsakas ja kergemeelne linnade kuninganna. Näha Pariisi ja surra! – see lendlause võtab kokku eurooplaste, aga ka paljude ameeriklaste ja jaapanlaste tuigud.

Isegi paksunahalised eestlased tajuvad tema kutset, seda kinnitab fakt, et taasisesivsuse esimestel aastatel oli piinarikas bussireis Pariisi paljude jaoks unistuste täitumise hetk. Aafriklaste suhtumine on pragmaatilisem, nende moto kõlab nõnda: „Jõuda Pariisi ja end seal koos suguseltsiga sisse seada!” Sest jah, lisaks kõigele muule on tänapäeva Pariis suurim Aafrika linn, mis juhtumisi ei asu Aafrikas.

Tugisammasteks toit, seks ja kaunid kunstid

Võib-olla just seepärast, et Pariis võtab vastu kõik tulijad, nimetatakse teda ka vanaks hooraks. Kuninganna või hoor, mis seal vahet, igatahes on tegemist naissoost olendiga, kelle võimu tugisammasteks toit, seks ja kaunid kunstid, mis omavahel põimuvad kummalises sümbioosis. Just säärasena tajub

Pariisi tänapäeva ja minevikku. Inglise ajaloolane ja kirjanik Andrew Hussey, kelle sulest pärineb põnevaim raamat Pariisist, mida ma kunagi lugenud olen.

1963. aastal Liverpoolis sündinud, praegu Pariisis asuvat Londoni ülikooli prantsuse kirjanduse osakonda juhatav Hussey on tähelepanuväärne isik – vana punkar ja anarhist, muusikasõber ja spordifänn, rahutu vaimuga eksleja, kes kirjutanud pornot ja jalgpallist, islamist ja George Bataille'ist. Esmakordselt saabus Hussey Pariisi 1970. lõpus ning seitsaadik pole Prantsusmaa pealinn tema meeli enam vabaks lasknud – aastatepikkune jölkumine klubides ja kohvikutes, istumine arhiivides, lõputu lugemine, uurimine ning suhtlemine erinevatesse ühiskonnakihtidesse kuuluvate pariislastega sai kroonitud hiilgava raamatuga Pariisi salajasest ajaloost.

Hussey nimetab oma inspireerijana Peter Ackroydi uurimust „London: The Biography” ning Ackroydi väidet, et ajalugu pole mingi lõplik lugu, vaid lõpetamata dialoog. Niisiis pole see raamat Pariisi n-ö ametlik ajalugu, vaid intrigeerivatest ning värvikatest killuketest koosnev kaleidoskoop. Fookuses on nn ohtlikud klassid – mässajad, hulkurid, immigrandid, kurjategijad, prostituudid, homoseksuaalid ja muud marginaalid.

Pariis, mis turisti pilgu eest peitu jääb

Hussey näitab, kuidas linna arhitektuur ja vaim on seotud seksi ja vägivalga ning uurib vaesuse erinevaid vorme, nagu need Pariisis läbi aegade avaldunud. Hussey räägib mõne maitse jaoks ehk liigagi põhjalikult „komertsseksist”, rahvuslikust tagakiusamisest ja näljahädaaegsest maiusroast – surnute kontidest keedetud supist. Hussey käsitles Marie Antoinette ja printsess Diana ühe pika inimketi lülid, Hussey kergitab vaipa, mille alla peideti ebameeldiv teadmine ulatusli-

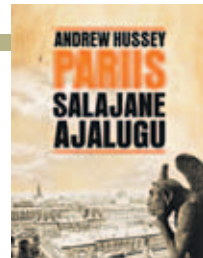
kust koostööst sakslastega Teise maailmasõja ajal ja pärast sõja lõppu kollaborantidele osaks saanud elajalik kättemaks. See on omamoodi hullumeelne raamat: ei saa kuidagi teisiti nimetada uljast kava anda umbes pooletuhandel leheküljel ülevaade Pariisi enam kui 2500 aasta pikkusest ajaloost.

Eriti just ingliskeelses pressis sai raamatule täiesti teenitult osaks heakskiit, kohati lausa vaimustunud vastuvõtt. Kui vastakaid emotsioone Hussey tegelikult tekitab, näitavad lugejate kommentaarid Amazonis: hinnangud kõiguvad eufooriast vihkamiseni. Pealiskaudne ajaraik, ütlevad ühed. See, kuidas autor kirjutab juutidest, homodest ja prostituutidest, on naeruväärne ja vastik. Võluv ja detailirohke, ütlevad teised ning leiavad, et raamat tutvustab nauditavalt säärast Pariisi, mis turisti pilgu eest peitu jääb.

Mulle, kes ma reisida absoluutselt ei armasta, küll aga olen uudishimulik nagu sada Anu Saagimit, meeldis „Pariisi salajane ajalugu” loomulikult väga. Äärmiselt mugav: vedeled diivanil, laused autoril end läbi ajastute ja bulvarite juhatada ning mingis mõttes ongi Pariisis käidud. Mõistagi võib teda kasutada ka praktilise reisijuhina, ehkki raamat on liiga huvitav ja süvenemist nõudev, et temaga mööda võorast suurlinna traavida. Pigem tasuks „Pariisi salajast ajalugu” lugeda enne teeleminekut või tagasi kodus olles: uskuge mind, teie isiklikud Pariisi-kogemused ainult võidavad sellest.

Pariis. Salajane ajalugu

Andrew Hussey
tõlkinud
Jaanus Õunpuu
517 lk
kõva köide

ilmunud

Purustatud õhuloss

Millenniumi sarja
III raamat
Stieg Larsson
tõlkinud Kadri Papp
680 lk

kõva köide

Göteborgi haigla erakorralise meditsiini osakonda tuuakse kaks raskelt vigastatud inimest. Üks neist on topeltmõrva eest tagaotsitav Lisbeth Salander. Tal on peas eluohtlik kuulihaav ja teda tuleb otsekohe opereerida. Teine on Aleksander Zalatsenko – vanem mees, keda Lisbeth Salander on kirvega löönud...

Millenniumi-sarja kolmas ja viimane osa jätkub sealt, kus „Tüdruk, kes mängis tulega” lõppes. Lisbeth Salander jäi ellu, kuid tema probleemid pole kaugeltki möödas. Leidub jõude, kes tahavad Lisbeth Salanderi lõplikult vaikima sundida...

Veenuse juus

Mihhail Šiškin
tõlkinud
Jüri Ojamaa
sari „Moodne aeg”
480 lk, kõva köide

Vene kirjanikku Mihhail Šiškinist peetakse Nabokovi ja Bunini traditsioonide jätkajaks vene kirjanduses ning „Veenuse juus” on talle toonud Rahvusliku Bestselleri ja Suure Raamatu preemia. Oma romaanis laseb Šiškin lugejal plaanipäraselt süüvida paljudesse ajaloolistesse ja geograafilistesse olukordadesse: tegevus toimub kodusõjaajaks Venemaal, tänapäeva Euroopas ja koguni muistses Pärsias. Tegelaste saatused põimuvad ootamatul kombel, nende teetähis elus on armastus: õnnelik, dramaatiline, mitmesugune. „Kui armastus on kord olnud, ei kao see mitte kunagi” – see on raamatu leitmotiiv.

Väike kleidipood

Isabel Wolff
tõlkinud
Lii Tõnisman
sari „Varraku
ajaviiteromaan”
328 lk, kõva köide

Igal kleidil on oma lugu, ja oma lugu on ka Phoebe, kelle kauaaegne unistus – avada *vintage*-riiete pood, on nüüd täitunud. Ühel päeval saab Phoebe tutvavaks Thérèse'iga. Elatanud prantslannal on müüa rohkesti rõivaid, välja arvatud üks sõjaegne taevasinine mantel, millest ta elu seelki ei lahku... Algul ei taha Thérèse mantlist rääkida, kui kahest naisest aga head sõbrad saavad, hakkab sinise mantli lugu hargnema, viies lugeja tagasi Teise maailmasõja aegsele Prantsusmaale.

Geniaalsuse ja täieliku kirjaoskamatus vahel: Eesti animatsiooni lugu

Chris J. Robinson
tõlkinud
Kristjan Jaak Kangur
280 lk, pehme köide

Tunnustatud animatsiooniärsitleja ja filmiprogrammide kuraator Chris J. Robinson annab oma raamatus ülevaate Eesti animafilmi loost ajaloolises kontekstis, keskendudes sellele, kuidas muutuv ideoloogia on mõjutanud filmitegijate käekirja. Üks raamatu väärtus ongi enam kui 20 intervjuud Eesti animafilmi võtmekujudega.

ilmunud

Õpime
mängeldes
inglise keeltMaris Niine,
Kertu Laanesoo

4 lauamängu karbis

Neli lauamängu õpetavad 120 ingliskeelset sõna: koolitarbed, mäluasjad, loomad, kodu, kehaosad, riided, värvid, numbrid ja igapäevased tegevused. Õpime hääldusmärke, mis on tulevikus hädavajalikud sõnaraamatu kasutamisel. Sõnade õige häälduse saab omandada e-harjutustega, mille leiab Koolibri kodulehelt www.koolibri.ee.

Valmistume kooliks

Joonistamine ja meisterdamine

Pilvi Kula

72 lk, pehme
köide

Tööriistad on mõeldud eelkooliealistele lastele, tutvustades joonistamist, maalimist, voolimist ja meisterdamist. Teemade valikul on lähtutud elulähedusest. Tööriistad on ülesanded jaotatud kuude kaupa nii, et iga nädala jaoks on üks kunsti- või tööõpetuse teema. Tähelepanu on pööratud astaritingile, rahvakalendri tähtpäevadele ja tähtsamatele pühadele, mis on eestlastele olulised. Selline vahetu igapäevane looduse ja elu jälgimine annab kunstõpetuse kaudu paremaid tulemusi ümbritseva mõistmisel.

Valmistume
kooliks

Värviraamat

Joonas Sildre

17 lk, pehme köide

„Valmistume kooliks” sarja täiendav värviraamat Joonas Sildre joonistustega. Raamatus leidub pilte oravapere tegemistest igal aastaajal nii tähtpäevadel, rannas, matkamas, aia-öödel jne. Pilte saab lisaks värvimisele rikastada ka asjakohaste kleepsudega lisatud kleepsulehelt.

Nutimäng

Heili Veetamm

48 lk, lehvik

Nutimängu ülesanded sobivad lahendamiseks 4-5-aastastele lastele. Igal lehel on kolm erinevat teadmisi ja oskusi nõudvat ülesannet, mille vastu saab kontrollida järgmiselt lehest. Täiskasvanu saab esitatud küsimuse teemat edasi arendada, et avastada lapse huvisid, tugevaid, aga ka veel arendamist nõudvaid külgi.

Raamat maalase kodust

MEELIS LAINVOO

Koolibri 70-sarja uus raamat „Seitsekümmend loodusmaailma mõistatust” sobinuks imehästi kogu sarja avama, sest keskendub sellele, millest poleks olemas ühtki kultuurisaavutust, millest kõnelevad varem ilmunud sama sarja raamatud. Nimelt käsitleb värskeilmunud teos meie koduplaneedi füüsilist olemist.

60 tänapäeva kõige silmapaistvamat teaduskirjanikku, kes töötavad maailma erinevates ülikoolides ja laboratoriumites, valgustavad lugejat alates küsimusest kuidas tekkis Maa kuni tulevikkuvaatava teemani „Inimeste käitumine ja meie planeedi päästmine”.

Kuidas tekkis elu?

Autorid viivad lugeja põnevale reisile, mis saab alguse Maa tekkimisega enam kui 4,5 miljardit aastat tagasi. Saame teada, kuidas mõnikümme miljonit aastat hiljem tekkis Maa ja umbes Marsi-suuruse taevakeha kokkupõrke tulemusena Kuu.

Tutvustatakse elu tekkimise teooriaid ja hoopis põhjanevat küsimust – mis ületilise on elu? Kuidas kujunesid keerukamad hulkraksed eluvormid ning mitu korda ja millal on elu Maal olnud lähedal väljasuremisele.

Raamatu teine teemablokk on keskendunud Maa ehitusele ja sellega seotud küsimustele, nagu mandrite triivimine, mäestikud, maavärinad ja vulkaanid ning hiidlained, mis on põhjustanud ohvriterohkeid katastroofo ja põhjustavad, paratamatult neid tulevikuski.

Saame teada, et umbes 50-meetrise läbimõõduga meteoriit tabab Maad keskmiselt iga 200 kuni 400 aasta tagant, aga 10-kilomeetrise läbimõõduga taevakeha (mille tagajärjel surid välja dinosaurused) 100 kuni 500 miljoni aastase intervalliga.

Raamatu mahukaim osa, neli suurt peatükki – „Evolutsioon”, „Biogeograafia ja elupaigad”, „Taimed ja loomad”, „Loomade käitumine” – viivad taimede ja loomade maailma.

Uute liikide avastamine kestab

Enne Charles Darwinit oletasid loodusteadlased, et Maal eksisteerib 10 000 kuni 100 000 liiki olevusi. Darwin leidis oma ümbermaailmareisi käigus, et Maal on tunduvalt enam liike, kui vaja oleks: igal saarel elasid oma linnu-, lille- või kilpkonnaliigid, mis sarnanesid naabersaarte omadega, ent olid siiski erinevad ega saanud omavahel paljuneda. Tänapäeval loodavad bioloogid määratleda liigirikkuse ulatust, ent hinnangud

Nopslaste sugukonda kuuluv nahkhiir on öise eluviisiga rändloom. Ta kasvab kõrbes jõudsalt siis, kui seal on küllaldaselt sammas- kaktuste ja agaavide nektarit.

FOTO RAAMATUST

selle kohta erinevad kümnetes kordades, ulatudes 2–3 miljonist liigist 30–100 miljonini. Igal aastal lisavad teadlased oma nimekirjadesse keskmiselt üks kuni kaks uut imetaja- ja kolm linnuliiki, samuti kümneid uusi mikroobi-, seene-, taime- ja mereloomaliike ning umbes 7250 uut putukaliiki.

Uusi liike avastatakse ja kirjeldatakse pidevalt. Neilegi teemadele on raamatus lähenetud nii mitmeski mõttes uudest vaatenurgast, andes hulgaliselt sellist teavet, mida kooli bioloogiaturidest tildjuhul ei saa. Näiteks on juttu elust ookeanisügavuste mustadel tosutajatel, sellest, kuidas näevad maailma koerad ja meemesilaste keelest.

Kas loomadel on emotsioonid?

„Loomulikult on,” vastab üks raamatu autoreist, Colorado ülikooli bioloogia-professor Marc Bekoff. „Sa pead neid ainult kuulama ja vaatama nende nägusid, sabasid, kehasid, seda, kuidas nad liiguvad ning mis kõige olulisem – silmi.”

Emotsioonid lubavad loomadel erinevates olukordades kohaneda ja paindlikult käituda. Bekoff kirjutab, et hiired on empaatilised loomad ja armastavad lõbutseda. Et on näiteid armunud vaaladest, vihastest paavianidest, traumajärgse stressi all kannata-

vatest ja leinavatest elevantidest ning isegi nägijast koerast, kes käitus oma pimedas liigikaaslase silmadena ehk juhtkoerana.

„Paljud loomad oskavad vahet teha õigel ja valel ning elavad vastavalt moraalkoodeksile,” kinnitab autor. „Pole kahtlustki, et kui me räägime eetikast ja sellest, mida me tohime või ei tohi teha teistele loomadele, annavad nende emotsioonid meie aruteludele ja tegevusele vastuse.”

Kohustus teada ja hoolida

Toimetaja Michael J. Benton on paigutanud raamatu algusesse maailmakuulsa ameerika arhitekti ja visionääri Richard Buckminster Fulleri 1963. aastast pärit tsitaadi „Praegu on Maa-nimelise kosmoselaeva kohta teada vaid üksainus nimetamisväärne fakt – nimelt puudub meil selle juurde käiv instruksioon”.

„Globaalne kliimamuutus on teema, mis hirmutab ja ajab segadusse. Kas kliima soojenemine on toimunud viimase saja aasta jooksul ja kui, siis missugusel määral? Milline on maake- ra tulevik, kui kliima muutub väga tugevasti? Ja mis kõige olulisem, kas inimesed on kliimamuutuses süüdi ning kui, siis mida me saame süü heastamiseks ära teha?”

Positiivne on, et üha rohkem inimesi saab aru, et midagi tuleb ette võtta, aga kuidas ja mida, on vähemalt praegu veel väga raske kokku leppida, nagu alles mõne kuu eest toimunud ÜRO Kopenhaageni kliimakonverentsi läbikukkumine tõestas.

Ühena triljonitest maalastest on just inimesele pandud kohustus hoolitseda imelise taevakeha eest, mis ise olemas olles võimaldab kõigil neil triljoneil olemas olla, sest eluslooduse seni kirjeldatud umbes 1,8 miljoni liigist on teadaolevalt vaid inimene see, kes suudab Maad tunnetada ühtse tervikuna.

Tunnetamisest tundmiseni on aga käia pikk tee, millel väikese sammuke- se aitab loodetavasti astuda ka „Seitsekümmend loodusmaailma mõistatust”.

Seitsekümmend
loodusmaailma
mõistatust

autorite kollektiiv

toimetanud

Michael J. Benton

304 lk

kõva köide

Põrisevad põnnid ja uued tüdrukud

TIINA TOMINGAS

Krista Kumbergi autopõnni-sari on jõudnud kolmanda raamatuni – „Autopõnn Anto ja uus tüdruk”.

Lastekirjandusest teame mitut tarbeeset või muud asja, millele kirjanik on hinge andnud. Ellen Niidul oli neid terve trobikond: Volga, piimaauto, helikopter, tolmuimeja ja ekskavaator, räkimata väikesest armsast motorollerist. Või vene kirjandusklassik Kornei Tšukovski, kelle „Köögi-Kata mures” võtsid jalad alla nii samovar kui ahjuroop.

Aga kui Niidu ja Tšukovski lugudes esindavad masinad ja köögiriistad ka n-ö

elusast peast iseenast ning toimetavad oma teerulli või lauanõude toimetusi, siis Kumbergi autopõnnid võiksid vabalt esineda täitsa tavaliste lastena ja katki poleks midagi. Muidugi on põnevam ja loovam lugeda, kuidas autopõnni pisarad veerevad laternast ning kuidas tal üllatusest kappi lahti plöksatab. Või ette kujutada, kuidas auto ulakalt tagatulesid näitab või viksi masinapojana pikivahet hoiab.

Isemoodi ja armsad lood

Naljakaid ja vahvaid inimlapse tegemiste autolikke analooge oleks võinud isegi rohkem olla. Ning kui autod juba tegelasteks võetud, siis oleks natuke

enam ka masinate maailmale omast tahtnud lugude taustas leida. Kuid isemoodi ja armsad on need lood ka niisamoodi, just sellisel kujul, kus väiksed põnnid on rüütatud metallist vormi ning teevad põrisevat häält.

Sarja viimane raamat „Autopõnn Anto ja uus tüdruk” räägib erilisest päevast autolasteaias, kus rühma tuleb uustulnukas, võõrapärane ja isesugune. Teised masinalapsed piidlevad võõra moega tüdrukut algul kahtlevalt, sest tal on ainult üks ratas ning ta ei jaksa ei kalluri kombel liiva vedada ega pukuksi kombel nõõri sikutada. Kui selgub, miliseid julgeid trikke too teha oskab, võe-

takse ta aga varsti omaks. Loo moraal võiks olla selles, et igatihe meist on midagi erilist. Olgu meil ainult kannatust ja head tahet seda üles leida.

Muhedalt kujutatud
masinate maailm

Lasteraamatu puhul ei saa kuidagi mööda minna piltidest. Priit Rea joonistatud masinate maailm on sõbralik, ilmekas ja muhe. Tähelepanelikule pildivaatajale ei jää märkamata ka nutikad detailid, näiteks kõiksugu mutrid ja kruvid autolaste mänguväljakul või kas- side ja hiirte täiesti omaette elu suure linnapildi majakatustel. Ning mulle tun-

dub, et sarja esimeses raamatus on kunstnik autoemme kaunile suule isegi veidi huuleläiget lisanud. Tanklapildile on aga osutunud au jäädvustada 2007. aasta igatsusväärseid bensiini- hinnad.

Autopõnn Anto
ja uus tüdruk

Krista Kumberg

kunstnik Priit Rea

16 lk

pehme köide

„Usun, et teaduskirjanik on oluline ja perspektiivikas tulevikueriala. Ka Eestis,“ lausub kirjanik Jaan Kaplinski.

FOTO ERAKOGU

Pöörakem pilgud taeva poole

ANU JÕESAAR

Astronoomia aasta lõpus ilmus raamatulettele raamat, mis üllatab nii autori nime kui ka käsitusviisi poolest. „Teispool sinist taevast“ on sõna parimas mõttes populaarteaduslik raamat: mitte pelk faktikogum, vaid kirjaniku ja mõtleja sulega kirja pandud lugu maailmaruumist.

Jaan Kaplinski, miks otsustasite oma uue raamatuga täiendada hoopis emakeelse teaduskirjanduse riiluit?

Nagu ka raamatu saatesõnas nimetasin, olen ikka jaganud oma aega ja huviseid teaduse ja kaunite kunstide vahel, minu puhul esindab viimast siis muidugi kirjandus. Aga olen avaldanud tüht-teist ka keeleteaduse vallast, ülikoolis õppisingi keeleteadust ja õige natuke matemaatikat.

Lapsepõlves olid mu suunajad-mõjutajad ema, kes tundis hästi muusikat, kujutavat kunsti ja prantsuse keelt ning kirjandust, ning vanaisa, endine koolmeister, keda huvitas loodus, teadus, poliitika. Olen mõlematelt palju pärinud. Lapsena lugesin innukalt kättesaadavat populaarteaduslikku kirjandust. Loen seda nüüdki, et kursis olla sellega, mis teaduses toimub.

Usun, et praegusel ajal annab teadus nii intellektuaalselt, emotsionaalselt kui ka praktiliselt meile rohkem kui kunstid. Ent mõlemad ei tohi päriselt lahutada: kunstid ja teadus on seotud. Populaarteaduslikud raamatud on katse mõlemaid ühendada ja loodan, et minu katse mingil määral õnnestus. Et olen suutnud ehk mõnes lapses äratada samasugust huvi teaduse vastu nagu minus äratasid Perelmani raamatud „Huvitav füüsika“, „Huvitav astronoomia“ ja Ivanovski „Päikese perekond“, mis oli kindlasti üks mu lemmikraamatuid ja mis on ehk veidi mõjutanud ka mu oma raamatu kompositsiooni. Usun, et teaduskirjanik on oluline ja perspektiivikas tulevikueriala. Ka Eestis.

Kellele on raamat mõeldud ja kes oli selle esimene lugeja?

Raamatut kavandades ja kirjutades mõtlesin loomulikult iseendale, sellele algkoolipoisile, kes luges Perelmani, Ivanovski ja Iljini populaarteaduslikke

raamatuid. Tahes-tahmata orienteerusin temale. Kui mõni teema tundus keeruline ja raskesti mõistetav, mõtlesin, kas väike Jaan oleks alla vandunud ja mõned leheküljed vahele jättnud või ei. Leidsin, et ei.

Teadust ei saa päris ajaviitelektiivina esitada, füüsilikat-astronoomiat-keemiat ei tohiks püüda esitada ilma valemitega. Einsteini, Einasto, Öpiku saavutused tulenevad otseselt rehkendamisest, püüdest valemide-võrrandeid vaatlusandmetega kooskõlla viia. Nii olen ka ise raamatusse pannud mõned lihtsad valemid. Sellised, millest väike Jaan oleks 11–12 aastase aru saanud. Ehk saavad ka nüüdsed väikesed Jaanid.

Raamatu esimesed lugejad olid astronoomid Tõnu Viik ja Jaan Pelt, mu sõbrad ja õpetajad Tõraverest. Nema aitasid mul ka esialgses tekstis olnud vigu parandada, nii on ka teaduskirjandus ikka rohkem või vähem kollektiivne töö nagu päris teaduski.

Kas peale astronoomia leidub ka teisi teadusvaldkondi, mis tunduvad nii lähedased ja huvitavad, et tahaksite nende loo kirja panna?

Kõik teadusalad on huvitavad, kui neise vähegi siiveneda. Ise olen elus lähemalt kokku puutunud keeleteadusega, antropoloogiaga ja ökoloogiaga, millest usutavasti võiksin raamatu kirjutada.

Kahjuks on mu matemaatika-alane haridus napp, muidu kirjutaksin raamatu tõenäosusest. Mulle tundub, et see aitaks tublisti kaineistada meie astrohiro lummuses avalikku arvamust. Ning tõenäosusteooriale ja statistikale toetuvad mõned tänapäeva teaduse võtmealad nagu kvantfüüsika ja evolutsiooni-teooria, millega meie tavamõtlemisel on nii raske leppida.

Arvan, et lõhe seitsmepeniikoormasammudega edasi tõttava teaduse maailmapildi ja tavamõtlemise vahel on kasvanud ohtlikult suureks, nende vahele jäävat hämarat ala kipuvad täitma ebausk, religioosne fundamentalism ja mitmesugused ebateadused.

Missugune on teie suhe astroloogiaga, kas näiteks horoskoopide vastu olete huvi tundnud?

Omal ajal tutvusin astroloogiaga päris põhjalikult ja olen ka mõned horoskoobid teinud. Aga mingeid tõsiselt

võetavaid seaduspärasusi ei leidnud ja pole neid leidnud ka keegi teine. Astroloogia, nagu kohvipaksu, ohvriloomade maksa, käejoonte või soola päält ennustamine on usu asi. Mul usku pole ja maailmas on palju huvitavamaid asju. Ning osa uskusi on ohtlikud. Kui usu me nõidadesse, hakkame neid varem või hiljem ka põletama.

Harrastusastronoom Raivo Hein, kelle taevafotosid on kasutatud ka teie raamatus, loodab pääseda ehtsale kosmoselennule. Kas Maad kosmosest näha oleks (olnud) ka teie unistus?

Minu unistused nooruses olid lihtsamad: unistasin ja nägin vahel unes, et pääsen välismaale, Pariisi, Londonisse. Kurb oli ärgata... Need unistused on nüüd täitunud. Kosmoselendudest ei ole isegi unistanud, need on nüüd ja ilmselt sellel sajandil ainult väga väheste privileeg. On üldse kahtlane, kas inimese saatmine Marsile või mõnele teisele kaugemale taevakehale on otstarbekas.

Robotid teevad juba praegu enamikke uurimistöid paremini ja sadu kordi odavamalt kui teeks inimene. Minu viimane unistus, mis loodetavasti täitub, on veeta mõni nädal lõunapoolkeral ja näha korralikult lõunataevast. Peruus, kus mul õnnestus käia, oli taevast kogu aeg pilvevines, nii et tähti eriti näha ei olnud.

Raamat innustab nii lapsi kui ka täiskasvanuid rohkem pilku taevasse pöörata. Mida soovitate tähele panna selges põhjataevas?

Eks taevast, nagu lilleaias ole igal oma lemmikud. Minu lemmikud on kindlasti Plejaadid, mida raamatuski nimetan, ja Orion. Kumbagi pole paraku soojal aastaajal eriti näha.

Praegu olen Lõuna-Portugalis, kus õhtuti Marss on lausa pää kohal, eks ta paista ka meil, kui taevast selge. On hele ja punakas. Ning erinevalt „tähekestest, mis vilguvad“, Marss, nagu ka muud silmaga nähtavad planeedid, ei vilgu.

Millised tööd on teil praegu käsil?

On kogunenud palju pooleliolevat, oleks vaja vanu tekste kohendada ja uuesti välja anda. Ning tahaks kirjutada inglise keeles ühe pikema oopuse, kus võtan kokku oma mõtteid ja räägin natuke ka eluloost, selle juurde ka muidugi Eesti uuemast ajaloost.

ilmunud

Hingele pai

Merit Raju

250 lk

kõva köide

On hetki, mil hing siiralt rõõmustab. Loodust nautides. Kallistades. Naerdes. Mediteerides. Kõikidel on õigus elada oma unistuste elu. See on raamat ilusatest ja igapäevastest asjadest, kuhu on lisatud meelspea emotsionaalselt kriitilisteks olukordadeks, maitsevaid retsepte, energiat andvaid joogaharjutusi ning parema une ja mediteerimissoovitusi.

Krista Kilvet peegelpilgus

Kertu Saks

208 lk

kõva köide

Raamat raadiohääle, poliitiku ja diplomaadi, Krista Kilveti ning tema tütre mälestustest perest, kodust, tööst ja pürgimustest.

„Kui kirjutada lubasin, pidasin kõige huvitavamaks just ema poliitiku ja diplomaadi aastaid: mida tehti, kellega tehti, mis saavutati ja kuidas?“, ütleb Kertu Saks raamatu sissejuhatuses. „Saavutuse ja nimede paraad. Kirjutasin ja kustutasin, kirjutasin ja kustutasin. Kui raamatu keskseks oleks jäänud need teemad, oleks sellest saanud järjekordne keda-mina-kõik-elus-tundnud-olen raamat. See pole selline raamat. Esmalt on see raamat emast kui naisest – siis väikesest Krista Kanteri kujunemisest Krista Kilvetiks. Teiseks on see raamat armastuse lugu. See on ema ja isa (Kaaril Kilveti) lugu. Kolmandaks ongi see raamat pereväärtustest.“

Eesti köök

Harri Ilves,

Lia Virkus,

Maire Suitsu

Eesti ja inglise

keeles

136 lk, kõva köide

Eestlane on alati eelistanud kohaliku toitu. Kümned Maarjamaa põlvkonnad on kasvanud üles leiva, kartuli ja kõõgivilja ning kala ja rikkalike metsaadide toel. Kaunite toidu- ja looduspiltidega illustreeritud retseptiraamat annab ülevaate tänapäeva eesti köögist.

Kummaline kuu

Riina Kasser

illustreerinud

Ave Teeäär

50 lk, kõva köide

Alissia on täiesti tavoline tüdruk, ent ühel päeval kaovad tema elust kõik värvid ja helid. Kas te kujutate ette maailma, mis on hall ja vaikne? Värvetõksed satub Alissia kummalisele teekonnale, mis on ühteaegu kurb ja ohtlik, aga ka ilus ja imeline. Teel õpib tüdruk tundma iseennast ja märkama asju, millele ta varem tähelepanu pole pööranud.

Ave Teeäär on Eduard Wiiralti noore graafiku preemia laureaat.

Lohe Lembitu lood. Kitserööv

Grethe Rõõm

124 lk

kõva köide

Tavaliselt nii rahuliku Ööbikuorgu murab kahe kurikaela tõttu rahutus, mis õige varsti levib loheorust kaugemale. Kohe suure suvepuhkuse esimesel päeval satuvad pöörastesse seiklus-

tesse nii maailma kõige väiksem lohe Lembit kui ka tema suured sõbrad Emil ja Sassu. On autoga kihutamist ja üks ootamatu õhulend, on tulepurskamist, pisaraid, naeru ja kuhjaga põnevust.

„Kitserööv“ on lohe Lembitu lugude sarja teine raamat.

Katselendur Tamm

44 parimat

proovisõitu

Raivo E. Tamm

204 lk, pehme köide

Selle raamatu kaante vahele kogutud „katselendude“ valikupõhimõte on lihtne. Seiske kümme minutit Eesti kõige tihedama liiklusega ristmikul Liivalaia ja Tartu maantee ristumiskohas Tallinnas ning jälgi möödasõitvaid autosid. Suure tõenäosusega ei näe te selle aja jooksul ainsatki sõidukit, millega on selles raamatus proovisõitu tehtud. Ehk kui võrrelda kuli-naariaga, siis ei paku katselendur Tamm kiirtoitu ega päevapraade, vaid puhast *à la carte*'i. Kohati lausa gurmeed.

Kohupiima- ja kodujuustu-toidud 2

Angeelika Kang, Lia

Virkus, Pille Enden

116 lk, kõva köide

Populaarse kohupiima-toitude raamatu teises osas saavad võrdset tähelepanu nii kohupiim kui ka kodujuust. Eriti palju nutikaid ideid leiab seekord just kodujuustu kasutamiseks soolastes argipäevatoitudes, et muuta pere toidulaud mitmekesisemaks ja huvitavamaks. Kuid raamatust ei puudu ka maitssvad kohupiimakogid ja –pirukad, kokku 50 uut retsepti.

100 linnuliharooga

Angeelika Kang,

Lia Virkus, Pille Enden

216 lk, kõva köide

Tervislik ja lihtsalt valmistatav linnuliha on eestlaste lemmik nii argi- kui pidupäeval. Ka rasketel aegadel ei kao see laualt. Hinnalt soodsa kanaliha kõrval leiab järjest enam austajaid tugevama maitsega pardiliha, samuti on levinud kalkun ja hani. Raamat „100 linnuliharooga“ pakubki väärt ideid, kuidas neist kõigist mitmekesisid roogi valmistada. Tegu on 2005. aastal ilmunud „Linnuliharaamatu“ täiendatud uuendusega.

Aasia toidud

Epp Mikhels

132 lk, kõva köide

Kauge ja eksootiline

Aasia paebel oma

kultuuri, traditsioonide ja toiduga. Järjest enam on inimesed hakanud reisima Aasia maadesse Jaapanisse, Vietnamis, Kambodžasse, Taisse ning üha laiemaks on muutunud eksootiliste toidukaupade ja -kohtade valik Eestis, tehes nii erilised maitseuudisid igapäevase kättesaadavaks. Raamatus esitatud põnevad retseptid ja toiduvalmistamisjuhised, mis autor on kokku kogunud nii enda kui ka lähikondsete reisdelt ja maitserännakutelt.

Kevadlilled

Aarne Kähr

100 lk, kõva köide

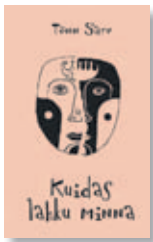
Eesti aednik hakkab kevadet ootama juba septembris. Nii pakuvadki meile kõige enam rõõmu lilled, mis alustavad õitsemist kohe, kui talve selgroog on murtud. „Kevadlilled“ tutvustab aasta esimesi õisi: tuntud kevadlilled uuemaid sorte ja hübriide ning vähem tuntud taimi, millega tasuks kevadlillepeenart rikastada.

ilmunud

Kuidas lahku minnaTõnn Sarv
96 lk**Taskuraamat**

Miks on nii palju raamatuid suhete loomisest, nende hoidmisest ja parandamisest? Ikka sellest, kuidas paremini ja edukamalt muljet avaldada, võrgutada, ahvatleda, seksida... Aga selle kohta, kuidas suhet lõpetada, väga vähe või peaaegu üldse mitte? Jah, kirjandust lahutuste põhjuste ja statistika kohta, juriidilist nõustamist, soovitusi ja nõuandeid lahku minemise vältimiseks või selle tagajärgedest ülesaamiseks on piisavalt. Aga sündmusest endast, lahku minekust, ei räägi eriti keegi. Me räägime mehe ja naise suhete lõpetamisest, olgu need siis lühi- või pikaajalised, sõltumata sellest, kas ollakse ametlikult abielus või mitte.

Hästivarjatud saladus

Õõlane nr 119

Ellis Peters

tõlkinud Heli Leek
288 lk**Taskuraamat**

„Hästi varjatud saladuses” jätkuvad vend Cadfaeli seiklused Inglismaad räsiva kodusõja taustal. Cadfael ja tema kaaslased asuvad otsima üht sõjakeerises kaduma jäänud tütarlast, avastavad aga peagi, et on sattunud hoopis mõrva ja röövimise jälgedele.

Meie elu lood, suuremad kui elu

KRISTOFER KRAIM

Teil on õigus – „Meie elu lood” on riigitelevisiooni igihalja seriaali „Õnne 13” tunnuslause ning „Suurem kui elu” käib seltskonnaajakirja Kroonika kohta. Ent need kehtivad sama hästi ka kultusseriaali „Ohtlik lend” romaaniversioonide kohta.

Omamaine krimisari, mida BEC Eesti Televisioonile tootis, on rahvale sedavõrd lähedane, et fänniklubid tegutsevad ning veebi-arhiivist tõmmatakse ikka ja jälle Västriku ja Leidpalu saagat alla. Marko Matvere ja Elisabet Tamm on eestlastele armsad. Ka stsenaarist Mihkel Ulmani mahe fabuleerija-anne on selles kustumatus menus osaline. Kati Murutari inimestetundliku fantaasiaga koos võimenduvad need meie elu lood aga sõna otseses mõttes suuremaks kui elu.

Neli raamatut on olemas ning selge on, et Ulmani-Murutari tandem õigustab end täielikult. Ulmani ehe ja inimlik seoste leidmine, huumorisoon ja uje armastus ka nende tegelaste vastu, kellel tema lugudes pahasti läheb, on end tõestanud juba varasemates näidendites-filmistsenaariumides. „Detsembrikuumus”, „Imede torn”, „Röövlirahnu Martin” on puha Ulmani sedöövrid ju.

„Ohtlikus lennus” on autor kirjeldanud äärmiselt tavalisi elulisi lugusid, mis erinevad siin ja praegu meie ümber toimuvatest igapäevastest kurbmängudest pelgalt selle võrra, et keegi lüüakse maha. See on see osa argielu-

Marko Matvere ja Elisabet Tamm on eestlastele armsad ja seisavad lugejal silme ees ilmselt ka raamatut lugedes.

FOTO: RAAMATUST

dest, mille puhul mõni inimene teeb teoks selle, mida paljud meist mõnikord tahaksid – õnne ees risti laiutaja koksatakse ära. Niisiis on tegemist pilguga statistiliste numbrite taha – kes ja kuidas tegelikult ikkagi mõrvariteks saavad. Või mõrvatuteks. Mitte retsid. Tavalised inimesed. Meie!

Intuiitvne (aja)kirjanik Murutar on Ulmani stooridele lisanud omapoolse täispanga. Ta on loonud tegelastele meie elu lood. Nii kurjategijatel kui ka ohvritel, tunnistajatel kui ka episoodilistel tegelastel on taust ja päritolu, traagika ja põhjuslik-tagajärjeline saatus.

Kolm hooaega „Õnne 13” stsenaarist olnud Murutar on ka need kolm aastakäiku romaaniks kirjutanud. Seekord laseb sarja igas raamatus lisanud isiksuste ja saatuste galerii tema talendil mõnuga möllata.

Viitena ajakirjale Kroonika pidasin

silmas seda, et raamat haaval koguneb läbilõige Eesti tegelikest oludest. Saa- me kokku dokumendi praeguse Eesti ühiskonnast. Tänu sellele läheb Ulmani-Murutari kaheraudne valang ilmselt meie kultuurilukku ning võimalik, et kujuneb isegi klassikaks.

Selle väitega on lugejat lõbus õrritada, sest mõlemat sensitiivset autorit tarbitakse ja samas pektakse halastamatult. Nende hingejõust ja teraapiilisest loomingust saadakse ühtaegu abi ja tuge ning samas kritiseeritakse neid kurjalt maatasa. Peksavad, tähendab armastavad!?

Mis siis ikka, söimake, aga lugege, sest selle tandemi ühisloomingust võib julgelt harjumuse kujundada. Kui soovite, siis ka sõltuvuse. „Ohtlikke lende” tuleb kuuldavasti kokku 21. Pärast neid jätkavad Mihkel ja Kati oma duetti ka praegu TV3 eetris käiva „Kät-

temaksukontori” raamatuversioonide loomisel.

Lisaks on kirjanikel kenad plaanid „Röövlirahnu Martiniga”. Kui emakest Maad ikka jätkub, oleme näiliselt kerge ja ajaviitlise lugemisvaraga mitmeid aastaid kenasti varustatud. Näiliselt kerge. Süvenedes selgub, et need raamatud on sügavamad kui elitaaritsev „päris” kirjandus.

Ohtlik lend 4 Reality Show
Mihkel Ulman
romaniseering
Kati Murutar
240 lk
Taskuraamat

Silmitsi raskete valikutega

Helga Nõu vastilmunud romaani „Jääauku” tegevus kulgeb hoogsalt, teos puudutab küsimusi, mis ühiskonnas kõne all. Uus teos on eelmise raamatu „Appi!” oma-

moodi järg, milles selgub, kuidas „Appi!” peategelastel Mailal ja Jussil läheb.

Ometi on „Jääauku” täiesti iseseisev raamat, milles keskne tegelane

noormees Tomi, kes ei ole küllalt julge ja ehk ka küllalt mees. Mida see tähendab, selgub teose käigus, kus püstituvad teravad eetilised dilemmad. Raamatu tiitellehel on žanripiirang – noorsooromaan. Tegemist on gümnaasiumeas tegelaste looga, mis peaks eeskätt eakaaslast huvitama.

Helga Nõu ei kirjuta noortest teisiti, kui ta kirjutab inimestest, kes on nooruse ammu seljataha jätnud. Nii ta noored kui ka vanad tegelased seisavad silmitsi oluliste valikutega, millest teatud asjaolude kokkulangemisel võiks sõltuda mitte ainult õnn, vaid ka enesest lugupidamine, mis tähendab ka teiste lugupidamist.

Tomile antakse mõned uued võimalused. Kas argust saab ületada või mitte? Kuidas olla sõber ja leida sõpru? Kuidas mõista oma tõelist loomust ja leida oma rada? Helga Nõu ei anna ühe-seid vastuseid, ta meetod on küsimuste vormistamine. Tema raamatute inimesed on üsna sarnased, olgu adressaadiks nooremad või vanemad lugejad, kuid nooremaile antakse selgemini märku, mis on mõtlematu valiku tagajärg.

JääaukuHelga Nõu
224 lk
köva köide

ilmunud

Täna tuleb
tore päev
Vahvaid tegevusi
koos lastega
Merike Lillo,
Õie Mikk
340 lk**pehme köide**

Tartu lasteaiatöötajate töökogemuslik raamat võiks olla hea abimees eelkõige lasteadebnikele ja nende koolitajatele, aga ka lastevanematele. Ehkki autorid töötavad Hea Alguse lasteaias, käib töö riikliku õppekava järgi lapsekeskset Hea Alguse metoodikat arvestades. Antakse ülevaade Hea Alguse põhimõtetest. Raamatust on abi lasteaiatöö planeerimisel, pakutakse välja võimalikke teemalahendusi. Lisatud on omaloomingulisi luuletusi, muinasjutte, mõistatusi ja töölehti. Kasutatud on nn lapsesuud. Eraldi osana on õpetaja tehtud või koos lastega valmistatud mängud.

**Spordi-
psühholoogia
õpik**Lennart Raudsepp,
Aave Hannus,
Jorgen Matsi
328 lk**pehme köide**

Millist rolli mängivad psühholoogilised tegurid spordis? Kuidas saab tippspordilase sooritusvõimet psühholoogilise treeninguga parandada? Milliste arengupsühholoogiliste muutustega peavad oma töös arvestama laste- ja noortetreenerid? Kas laste

liiga varane spetsialiseerumine ühele spordialale toob hiljem kaasa spordimotivatsiooni kadumise ja väljalangemise spordist? Nendele ja paljudele teistele küsimustele püütakse selles õpikus vastused anda. Raamatust võivad kasulikke teadmisi omandada peale üliõpilaste ka treenerid, kehalise kasvatuse õpetajad, lapsevanemad ning sportlased.

**Konfliktidest ja
suhtlemisoskus-
test õpetamisel ja
juhtimisel**Heiki Krips
342 lk**pehme köide**

Me suhtleme, et tunda suhetest rõõmu, et saavutada enesele olulist, et täita tööülesandeid. Juhtub, et kõik ei lähe nagu tarvis. Inimesed ei mõista meid või meie neid. Kokkuleppeid ei saavutata või saadakse selline kokkulepe, millega ei olda rahul. Vastuolud tunduvad ületamatud. Mõtted seoses kõige sellega toovad kaasa kurbust, viha, pettumust. Tundub, nagu ei saaks me midagi muuta. Ometi saab õppida konflikte kui vastuolusid käsitlema selliselt, et nendega paremini toime tulla.

Selles raamatus räägitakse konfliktide kui vastuolude olemusest ja nende liigitusest. Peatutakse sellel, et meie mõtlemise viisidest sõltub suuresti see, kuidas me oma eluga toime tuleme.

Raamatus antakse ülevaade suhtlemistehnikatest ning nende kasutusviisidest. Kirjeldatakse vestluse juhtimise tehnikaid. Räägitakse kehtestamisest ja läbirääkimistest. Käsitletakse gruppide juhtimise problemaatikat.

